

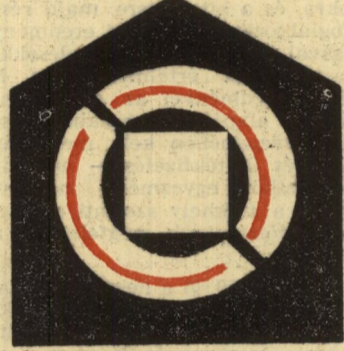
DOMOTECHNICA

'74

Az utolsó évtizedben sok vita folyt világszerte, tehát nálunk is a vásárokról — kiállítások szervezési alapelveiről, elsősorban azok szakosodási tendenciáiról.

Azt hiszem, ma már vitathatatlan, hogy csak a szakosodott, mégpedig erősen profilozott vásároknak van igazi hasznuk, jelentőségük.

Jól példázák ezt a rendezési elvet a Kölnben évente tartott vásároknak, amelyeknek csak egy-egy „családba” tartozó cikkeket (gépek, berendezések) mutatnak be s azt is inkább a szakembereknek, semmint a nagyközönségnek.

DOMOTECHNICA

Az idén márciusban megrendezett Domotechnica vásáron csak háztartási cikkek szerepeltek: elektromos melegítő berendezések, villamos háztartási kisgépek, mosógépek, centrifugák, vasalógépek, hűtőszekrények, mélyhűtők, konyhai klímaberendezések, fűtő- és fűzőköszülékek, komplett konyhák, illetve a berendezések alkatrészei, tartozéka. A háztartási cikkek, a háztartástechnika e legnagyobb európai seregszemléje 68 ezer m² bruttó és 4 ezer m² netto kiállítási alapterületen 25 ország részvételével megrendezett, amit a témában látni érdemes és érdemes.

Megelőző berendezéseket	171
Alkatrészeket, tartozékokat	129
Elektromos háztartási készülékeket	97
Mosógépeket	30
Hűtőszekrényeket	34
Komplett konyhát	13
cég állított ki.	

A háztartási gépek és berendezések gyártása, ma Európaszerte fontos ágazattá nőtte ki magát. Az NSZK ipara évi 7,4 milliárd márka értékű ilyen terméket gyárt, forgalmaz és exportál. (Nálunk hozzávetőleges számszám szerint több mint 2 milliárd forint a cikkek éves forgalma.)

Emellett az NSZK jelentős mennyiséget importál is e cikkekből. Legtöbbet Olaszországból, Franciaországból és Angliából. Csak hűtőszekrényt és csak Olaszországból évente 700 ezer darabot adnak el az NSZK-ban. Az import arányára utal a külföldi kiállítások száma is: 47 ország, 35 francia, 30 angol, 19 holland, 16 svájci, 13 belga vállalat állította ki termékeit a vásáron, hogy csak a legnagyobbakat emeljük ki.

Magyarország termékei két helyütt is láthatók voltak: a Transsektor pavilonjában, ahol hűtőszekrényeket, a VBKM tüzhelysaládját, a Hajdúszék Iparművészeti porszövőt, padlófűtőt, boyleret, a Szarvasi Kétsz. vasalót állították ki, valamint a Boekker-Lampart pavilonjában, ahol fűtőszobába berendezéseket, főzőlapokat és tüzhelyeket stb. mutatnak be.

Magyar cégek részvétele a Domotechnica kiállításon igenesnek indokolt. Hiszen 1973-ban például 22 ezer kompresszoros hűtőgépet adtak el az NSZK-ban és 1974-re már több mint 23 ezer darabban van megrendelésünk. De mintegy 10 ezer darabos eladásra van kilátás a külföldi licenc alapján gyártott abszorpcós hűtőgépből is. Külön érdekesség, hogy e termékeinket a legnagyobb árúházak, a Quelle, a Hertie, a Kaufhof, a Karstadt vásárolják.

Hasonló a helyzet a tüzhelyekkel is, amiből kb. 25 ezer darabos eladás várható 1974-ben. A Siemens-kooperációban gyártott öntisztító grillsütőből is 10 ezer darabon felüli mennyiség szállított.

Kedvező a Szarvasi Kétsz. főfokszabályozós vasalónak a piaci helyzete. 1973-ban 10 ezer darabot sikerült értékesíteni, 1974-re pedig már eddig 30 ezer darabos rendelésünk van.

A Domotechnica vásáron való részvételünket indokolja az is, hogy a Transsektor összes tőkés forgalmának (kb. 40 millió DfT) 60 százaléka az NSZK-ra jut.

Az eddig felsorolt jól eladható termékek kivül — ahol az eladható mennyiséget gyakran a belföldi kapacitás korlátozza — újabb termékekkel is sikeres fizetnek lennének köthetők.

Ilyen elsősorban az úgynevezett *helytakarékos* mosógép. Közismert, hogy az új lakások fűtőszobáiban a 65x55-cm méretű automata mosógépek nemigen férnek el. Ezért a nagyobb külföldi és magyar gyártók a méreteket csökkenteni. Amint az a kiállításon is látni, ma már olyan automata mosógépeket is gyártanak, melyeknek szélessége 40 cm, illetve az alatt van (az AEG LAVAMAT 85 SL pl. 39 cm-es).

Ugyancsak növelni eladási lehetőségeket, ha sikerülne a porszívók motor teljesítményét 400 W-ról 6-700 W-ra emelni, s olyan kivitelben szállítani, amelynek a porszívó vezérlőegység rugós fordogóra tekeredik fel, s amelynek úgy van kiképezve a szivónyelve, hogy a kezelőgépnek nem kelljen tornagyakorlatokat végeznie, ha a szekrény vagy az ágy alatt akarja a port felszívni. (Ilyen gépet ugyan mi is exportálunk. Ezen gépekhez a szivófejlet a nyugatnémet partner cég küldi.)

E felsorolt műszaki javítások, a technika továbbfejlesztése ügyében az eső lépéseket már megtették. A helykímélő mosógép-licenccel kapcsolatos kérdést, s talán már döntést is az illetékesek, hogy ezek közül melyiket vegyük meg, melyiket gyártsuk. Hasznosnak tűnik az is, hogy a Domotechnica kiállításra kellő számú szakembert küldtek ki gyártóink, hogy „első kézből” szerezzék benyomásokat a legfejlettebb technikai megoldásokról.

Az idő sürget bennünket is, ezért érdemes lenne e termelési ágazat vállalatát gyorsabb együttműködésben serkenteni. Az még elfogadható, hogy ilyen vásáron a magyar termékek nem egy, hanem két pavilonban vannak kiállítva. De az már aligha hasznos, ha — egymás tevékenységéről alig vagy nem is tudva — sokfelé folynak tárgyalások a magyar vállalatok, ktsz-ek és a külföldi partnerek között. Úgy vélem, hasznos lenne, ha a háztartási gépek exportvonatkozásában *egyetlen* szerv (pl. egyesület) hangolná össze — a Transsektorral együtt — a külföldi cégekkel való üzleti tárgyalásokat. Hasznos lenne ez már csak azért is, mert igen sok vevő nem egy-egy háztartási gépet, hanem komplett konyhát kíván venni, mégpedig igen nagy tételekben. Erre pedig árajánlatot, mintát adni, csak akkor lehet, ha az egyes érdekelt hazai vállalatok szövetkeztek összefognak, s egyetlen gyártási, eladási programjaikat.

A DOMOTECHNICA '74 kiállítás tehát tanulságos volt, nemcsak a külkereskedők számára, akik találkoztak itt régi és új partnerekkel, s nemcsak a műszakiak számára, akik megismerhették a legújabb technikát, de a vezetők, a közgazdászok számára is, akikben az itt látottak, hallottak meggyőzhettek az a vélemény, hogy ilyen viszonylag kis ország, mint Magyarország cégei akkor válnak a mammutvállalatok igazi partnereivé, ha megfelelő koordinációval, szervezeten egységesítik erőiket.

A harmadik világ élelmezési gondjai

Gyakran beszélünk ma energiaválságról, olvashatunk bizonyos nyersanyagválságokról, bekövetkező hiányokról. Az ilyen aktuálisok mellett jelenleg kissé hátrébb szorul a fejlődő országok élelmiszer-ellátásának kérdése, mezőgazdaságunk — egyben mezőgazdasági népességünk — jövője. Igaz, hogy ez a probléma nem mai kelte, megoldásával már régóta foglalkoznak a kormányok és a nemzetközi szervezetek, a végleges megoldás azonban még nem ismert.

A harmadik világ élelmezésének perspektívája — talán inkább perspektívátalansága — tehát nem újdonság, a fejlett tőkés országok közvéleményének hozzáállását a problémához szimbólikusan ezékelte, hogy az „automatikus vadmadarak” háttérbe szorították a sajtóban a múlt évi afrikai éhség hullámot.

Félmegoldások után

A mezőgazdaság jövője a harmadik világban 1970-ben 1,3 milliárd embert érintett, becslések szerint az ebben a szektorban foglalkoztatottak száma napjainkban már másfél milliárdot tesz ki. Afrikában 21 országban haladja meg a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az összlakosság 80%-át — a legszűkebbé szűkült érték Tanzániához és Csádhoz tartozik, 94, illetve 95%. Ázsiában csak két állam, Afganisztán és Nepál tartozik ebbe a kategóriába, a Közel-Keleten pedig Jemen. Ha a másik végét nézzük, a harmadik világban mindössze három olyan ország található, ahol a mezőgazdasági népesség aránya 20% alatt van (Argentína, Trinidad és Uruguay), továbbá egész Afrikában és Ázsiában csak Jordániában és Tajvanon foglalkoztatja a mezőgazdaság az összlakosságunk kevesebb, mint a felét. (Az idézett adatok 1968-asak a FAO egyik 1971-es felméréséből származnak. Az ENSZ intézményének elemzése természetesen nem vette figyelembe az olyan speciális helyzetben levő „fejlődők” helyzetét, mint Hong Kong vagy Singaport.)

A 60-as évek közepén úgy tűnt, hogy a harmadik világ mezőgazdaságának és élelmiszer-ellátásának problémái örökre lekerülnek a napirendről. E bizalomra az úgynevezett „zöld forradalom” szolgáltatott okot. A „csodabúza” és „csodarizs” -fajták kísérletezői munkásságukért Nobel-díjat kaptak. Rövid idővel azonban úgy tűnt, hogy az alapvető élelmiszerekből Dél- és Délkelet-Ázsiában önellátó lesz — itt próbálták ki az új fajtákat először — hamarosan kiderült azonban, hogy a „zöld forradalom” által propagált fajták érzékenyek, természetesen drága és technológiailag igényes, alkalmazási területük pedig korlátozott.

A problémát elmélyítette a közelmúlt demográfiai robbanása a harmadik világban. Előrejelzések szerint nem számíthatunk arra, hogy a fejlődő országokban a mezőgazdasági népesség növekedése megáll. Az ENSZ egyik statisztikai kiadványa szerint 1985-re már 1,8 milliárd ember él majd a harmadik világban a mezőgazdaságból. Indiában például az ebben a szektorban foglalkoztatottak száma 162 millióval, Pakisztánban 86 millióval nő majd a vizsgált 15 év alatt.

Felmerült az a gondolat is, hogy a fejlődők — amennyiben mezőgazdaságunk termelésének egy belföldi ellátást nem fedi — szükségletüket importból elégítsék ki. Az elmúlt év élelmiszerár-emelkedésére, illetve a néhány termékkel már megkezdett hiány megcsófolta ezt az elgondolást. A fejlett tőkés országok ma már nem így közelítik a problémához, hogy az csak a fejlődő világ jövőjét érinti, hanem bebizonyosodott, hogy a harmadik világ mezőgazdaságát az egész Föld távlati ellátása szempontjából kell fejleszteni. Hisz az élelmiszerek fogyasztói ára 1974 januárjában az egész tőkés világban magasabb volt, mint múlt év novemberében és az áremlékedés talán legfontosabb tényezője a kínálatot jóval meghaladó kereslet, melyből viszont a fejlődők is alaposan részesednek. Ráadásul az elgondolást, hogy egyes, szűkebb körű élelmiszereket exportálják az olajtermékek példáját követve szintén ráérnek a barter-megállapodásokra (grútr árúért). Ilyen hírek szállingóznak például a brazil cukorexporttal kapcsolatban.

Integrált akció?

Az eddigi segélyprogramokat elemezve az OECD tanulmánya kimutatja, hogy viszonylagos hatástalanságok oka éppen a sürgetett „globális megközelítés” hiánya volt. Így azok az akciók, melyek az élet-körülményeket kívánták megváltoztatni (iskolák telepítése, kórházak létesítése) nem érintették a mezőgazdaságot. A próbálkozások pedig, melyek csak a termelési próbálták modernizálni, kudarcra ítélték, mivel nem érintették az élet-körülményeket.

A globális megközelítés” eddigi kísérletei politikai, gazdasági vagy szociális szempontok alapján kiválasztottak egy területet vagy természeti kultúrát, mely köré programjukat összpontosították. Ilyen például a Világbank által finanszírozott ún. Longrove-terv Malawiban, a gyapjútermelési program a szudáni Gezira-ban, vagy a teatertermelési kísérletek Kenyában. Ezen elképzelések a mezőgazdasági termelést úgy kívánják a félmanufaktúráis vagy manufaktúráis szintre felemelni, hogy modernizálják a termékgazdálkodást és lépéseket tesznek a szociális haladás felé. Bármennyire is biztatók az itt nyert tapasztalatok, a fenti programok anyagi és emberi tekintetben egyaránt költségesek. A külföldi segítség megszűnése után az érintett ország nehezen tudja azokat önrőből továbbbíztatni.

Lényeg: a vízprobléma

Milyen legyen az optimális „globális megközelítés és integrált akció”? A segítségnyújtás konkrét formáit állandóan adaptálni kell a helyi népesség kultúrájához. Súlyos hiba, ha a külső segítség csak az ország elitjéhez ér el. Ezzel

kapcsolatban helytelen az a gyakori módszer, amely a hatékonyságra hivatkozva nagyberendezéseket próbál beállítani a sokak által meguntatható egyszerű, olcsó és könnyen alkalmazható technika helyett.

Persze a segélyben részesülők helyzete sem könnyű, hisz mezőgazdaságról lévén szó — egy-két évtizedig is eltarthat, ameddig a programok eredménye valóban megmutatkozik. Rendkívül nehéz továbbá a helyi káderek kiképzéséhez biztosítani a feltételeket. Az OECD a Latin-Amerikában bevezetett „népi kulturális akció”-t részletes előnyben. Eszerint ismeretterjesztő szakemberek állandóan járják a mezőgazdasági vidékeket és audiovizuális módszerekkel készítik a modern művelési eljárásokat.

Kétségtelen, hogy a fejlődő országok mezőgazdaságának fejlődésére a tőkés országok által szorgalmazott módszerek közül az „integrált akció” tűnik a leghatásosabbnak. A harmadik világban azonban párhuzamosan olyan infrastruktúráis beruházásokat is meg kell valósítani, melyek méretükön fogva túlnézik az ismeretelti elképzelés keretein. A legfontosabb minden bizonnyal a vízprobléma megoldása, mégpedig nem ország-, hanem regionális méretekben. Jellemző, hogy a világ öntözhető földterületeinek csak 15%-a található a fejlődő országokban és a vizsgálható fejlesztés jelenleg az érintett országok többségének erőforrásait meghaladja.

Elsőként az ENSZ ismerte fel a problémát fontosságot, gazdasági szervezetei 1950 óta részletesül az anyagi és technikai segítségben a harmadik világot. A program keretében több nagy vízi erőmű és öntözési rendszer épült, és előrehaladott kísérletek folynak a tengervíz sóatlanítására is. A műszaki segítségnyújtásban és hitelnyújtásban nagy szerepet játszanak a szocialista országok. Régóta támogat vizagázkódási terveket a Világbank is. A nemzetközi összefogás eredményeként épült fel például Egyiptomban az asszuáni dűl, Ugandában az Owen, Nigeriában a Kint, Ghanában a Volta-erőmű. Mindez azonban csak aláhúzza a további munka szükségességét, hisz Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában még óriási kihasználatlan, munkára fogható vízkészletek vannak.

Az igazság az, hogy a gyakorlatban a segélynyújtók nem kell módosítaniuk majd az „integrált akció” tartalmát. Voltaképpen a fogalom nemcsak azt kell hogy jelölje, hogy a segítségnek komplexnek, több területre kiterjedőnek kell lennie, hanem azt is, hogy haladás e területen csak a fejlett és fejlődő országok együttműködésével közelebb ér. Mint ahogy a cél is közös érdek: Földünk élelmiszerellátásának távlati biztosítása.

Gonda György—Lőrincze Péter

Francia gazdasági feszültségek

A francia-amerikai kapcsolatok kileződése olyan időpontban bontakozik ki, amikor a két hatalom közötti viszony — a gazdasági és politikai nagyságról különböző elvárások — bizonyos időre meghatározó jelentőségű lehet az atlanti kapcsolatok” egészé szempontjából. Hosszúlejáratra a gazdasági tényezők szabják meg az események menetét. Éppen ezért számíthat rendkívüli érdeklődésre három gazdaságpolitikai dokumentum. Az első a francia statisztikai intézet jelentése az ország gazdasági helyzetéről. A második az OECD egyidejűleg kibocsátott közleménye ugyanerről a problémáról, s végül a harmadik a statisztikai intézet vizsgálatának eredménye a francia iparban működő külföldi tőke szerkezetéről.

Konjunktúra és infláció

Ami az első jelentést illeti, az lényegében leszögezi, hogy a hetvenes évek közepére az 1971–75-ös francia „gazdasági törv” évi 8 százalékos gazdaságnövekedéssel és évi átlagban 3,2 százalékos inflációval számolt. Az utóbbi hónapok eseményei ezt a prognózist teljesen felborították, s lényegében véve megfordították az arányokat. 1973-ban a növekedési ráta Franciaországban még 6,8 százalék volt, az inflációs ráta azonban már megközelítette a 8 százalékot. Az esztendő első két hónapjának tapasztalatait összegezve így már a statisztikai intézet jelentése csak 4–4,5 százalékos gazdaságnövekedési rátával — ezzel szemben viszont 12 százalékos feletti inflációval számolt 1974-ben!

Voltaképpen a legutóbbi napokban, a statisztikai intézet jelentésének nyilvánosságra hozatala után ismertté vált adatok ennél is sötétebb képet mutatnak. Eszerint ugyanis februárban és márciusban az infláció üteme 3 százalék volt, ami évi átlagban már 18 százalékos ütemnek „lelne meg. Ugyanakkor Giscard d'Estaing pénzügyminiszter kénytelen volt bejelenteni, hogy az olajárak emelkedése következtében februárban 1,5 milliárd frank volt Franciaország külkereskedelmi deficitje. Az export jelenleg 92 százalékos fedezeti arányú, s maga a pénzügyminiszter is elismerte, hogy a fedezet aránya egyre csökken.

Abszolút számokban kifejezve a pénzügyminiszter közlése szerint a jelenlegi olajárakon számolva évi 26 milliárd frank többletkiadást jelent Franciaország számára az olajimport. (Ez nagyságrendben 200 millió francia frank költséget jelent meg.) A 28 milliárdos kérés szükségessé teszi azt is, hogy vagy az alternatív energiatörzsek létesítését célzó tervet (atomenergia) kell felülvizsgálni, vagy pedig radikálisan csökkenteni a szociális kiadásokat.

Piramisok vizsgálata

Ez utóbbi vonatkozásában különösen figyelemre méltó a statisztikai intézet vizsgálatának az a részlete, amely a francia társadalmi jövedelemelosztási arányait vizsgálja. Itt előjáróban meg kell jegyezni, hogy a jelenlegi francia árviszonyok mellett havi 1500 frank (azaz évi 18 000) az a minimális jövedelem, amely egy háromtagú család megélését még biztosítja. A statisztikai intézet 30,3 százalékra teszi a nem aktív lakosság létszámát. Ezután a legnagyobb csoportot a munkások alkotják, 25,6 százalékkal. Ebben a csoportban az előbb említett minimum körül, tehát évi 15–20 000 frank között 21,7 százalék keres, 20 és 30 000 frank között pedig 26,6 százalék. A munkások nem kevesebb mint 40 százaléka 10 000 franknál is kevesebbet, ami a gyakorlatban nyomorizónál magasabb szintet. Csaknem azonos képet mutat a teljes lakosság 11,4 százalékát kitevő alkalmazottak jövedelemplimája is. A középszintű réteg emberek (cadres moyens) piramisa — akik egyébként ugyanannyian vannak, mint az alkalmazottak, természetesen némileg már kedvezőbb, 32,3 százalék azonban itt is csak a 20 és 30 000 frank közötti évi jövedelemhatárt éri el. Mindemellett ebben a csoportban 41 százalék már 30 és 50 000 frank közötti jövedelmet élvez. Ez az, amit ma a francia árviszonyok mellett „a polgári jólét kategóriájának” lehet tekinteni. Az úgynevezett „felső irányító funkciók” betöltői (cadres supérieurs) aránya a francia társadalomban mindössze 4,1 százalék. Ezeknek több mint 50 százaléka 30–50 000 frank között, 26 százaléka 50 és 100 000 frank között, 7,7 százaléka pedig 100 000 frank fölött keres évente.

A „független foglalkozásúak” aránya Franciaországban a kiskereskedők nagy száma miatt viszonylag magas: 9,5 százalék. A piramis itt ugyancsak a kiskereskedők miatt óriási zóródást mutat. Majdnem 30 százalék körül van a 10 és 20 000 frank közötti keresők, tehát a szegénység szintje viszonylag alacsony. Ugyanakkor 26 százalék keres 30 és 50 000 frank, 9,2 százalék pedig 50 és 100 000 frank között.

Végül, de nem utolsósorban: a legkedvezőtlenebb a 6,3 százalékos kitévő mezőgazdasági lakosság jövedelemplimája, ami a monopolizáló francia mezőgazdaság hagyományos szerkezetének szétbontásához tükrözi. Itt 20 000 frank alatt van a keresők több mint 85 százaléka! 7,1 százalék 10 és 30 000, 5,6 százalék 30 és 50 000, 1 százalék pedig 50 és 100 000 frank körül van.

Mindebből meglehetősen drámai módon kitűnik a jövedelemelosztás rendkívül éles különbsége. Hiszen a mezőgazdasági keresők, az eltartottak, a munkások, az alkalmazottak és a középszintű vételek együttesen a lakosság több mint 95 százalékát teszik ki, s ennek a 95 százalékának csak mintegy 10 százaléka ér el a jólétszintet, a lényegében véve megfordították az arányokat. 1973-ban a növekedési ráta Franciaországban még 6,8 százalék volt, az inflációs ráta azonban már megközelítette a 8 százalékot. Az esztendő első két hónapjának tapasztalatait összegezve így már a statisztikai intézet jelentése csak 4–4,5 százalékos gazdaságnövekedési rátával — ezzel szemben viszont 12 százalékos feletti inflációval számolt 1974-ben!

Arányok és külföldiek

A bevezetőben említett inflációs adatok világosan jelzik, hogy 1974 folyamán ez a piramis a lakosság döntő többsége számára még kedvezőtlenebbül formálódik, hiszen hosszú évek óta ezúttal első ízben veddük fel a reálbérek stagnálásának, sőt csökkenésének lehetőségét. Az OECD-jelentés nemzetközi összehasonlításra azért különösen érdekes, mert kitér a francia gazdaság helyzetére, a többi közös piaci országánál valamivel lassabb francia infláció üteme kétféle utóérveléssel: a konkurrensek inflációs rátáit. 1973 folyamán az infláció Franciaországban még mindig alacsonyabb ütemű volt, mint Nagy-Britanniában és Olaszországban, bár gyorsabb, mint az NSZK-ban. 1970-ét 100-nak véve, 1973. december 31-én az átlagos infláció Franciaországban 133, Olaszországban 130, Franciaországban pedig 125,3 volt. (Nyugat-Németországban 129, 1974 első két hónapjában azonban a francia index 125,3-ról rövid idő alatt 127,4-re ugrott, ami pontosan ugyanolyan inflációs iramot jelent, mint az angol és olasz infláció ritmusa az említett két hónapban. Ennek természetesen további kedvezőtlen következményei lehetnek a francia külkereskedelmi és pénzügyi mérleg szempontjából.)

Még kedvezőtlenebb a franciák szempontjából a kép, ha figyelembe vesszük, hogy a fogyasztási javakat gyártó iparágakban a külföldi tőke részvétele rendkívül alacsony. Ugyanakkor az olajiparban foglalkoztatottak 20 százalékát, a mezőgazdasági gépiparban dolgozók 40 százalékát, az elektrotechnikai és elektronikai ágazatokban dolgozók 26 százaléka, a vegyipari foglalkoztatottak 20 százaléka dolgozik idegen tulajdonban levő cégekben. Az említett ágazatokban az amerikai részvétel aránya viszonylag magas. Míg az összes franciaországi külföldi beruházások körülbelül 50 százaléka van amerikai kézben, a fentemlített kulcságazatokban az amerikai részesedés megközelíti a 75 százalékot.

Bármilyen töredékesek legyenek is az a legújabb statisztikai vizsgálatok alapján fentebb vázolt adatok, annyit mindenesetre tükröznek, hogy Franciaországban alapjában nincs megfelelő módon „felügyelvényező” a nemzetközi gazdasági konfrontációra. S tükrözik azt is, hogy a konfrontáció olyan időpontban előződt ki, amikor a belső gazdasági, szociális feszültségek is gyorsan fokozódnak.

PERISZKÓP

Gépbérlés a KGST-országokban

A KGST komplex programja keretében a jövőben sor kerül Interetalonpribor néven nemzetközi tudományos kutató társulás felállítására. E szervezet foglalkozik majd a tudományos kutatások céljait szolgáló egyedi mérőműszerek előállításával és értékesítésével. Ami a műszerek értékesítési módját illeti, itt is a legelőzőbbnek (legálábbis a műszerek nagyrészénél) a *bérbérlés* látszik.

A legkorábbi és legbonnyolultabb termékek és szolgáltatások bérlésének szocialista intézménye a jövőben előreláthatóan kiemelkedő szerepet játszik a KGST-tagállamok integrált gazdaságán belül a szocialista bővített újratermelésben. Ez azonban feltételezi a bérlési kapcsolat formájának továbbfejlesztését mind a hazai, mind pedig a külkereskedelemben.

A leasing ma már az értékesítés egyik bevett formája. A magas műszaki paraméterekkel rendelkező gépek beszerzésének és értékesítésének bérlési formája különböző a KGST-tagállamok közötti forgalomban igen jelentős. A bérlési értékesítési forma bevezetését különösen indokolttá teszi, hogy a KGST-tagállamok tervekbevetik: fejlesztési fogják kölcsönös kereskedelmünk szervezeti formáit és módszereit a gépgyártásban, ugyanakkor fejlesztik a feltételeit is (közvetlen hozzáik egymáshoz a tagállamok egyes jogszabályait, illetve egyesítik ezeket a jogszabályokat). A szocialista bérlés egyike azoknak az intézményeknek, melyeknél van lehetőség a jogszabályok összehangolására. Van egy olyan tendencia is, hogy a bérlési intézményt (a leasinget) nemzetközi méretekben kell egységesíteni.

A pénzügyi kapcsolatok és a megfelelő államközi bankszervezetek egyre aktívabb szerepet játszanak a jövőben az integrált szocialista gazdaságban. Ma már valamennyi szocialista országban az érdeklődés homlokterében áll a vállalatok módszeres korszerűsítése és a racionalizálás. A legkorábbi, bonnyolult gépi berendezések beszerzése azonban rendkívül költséges.

A műszaki-tudományos fejlődés és a termelés hatékonyságának növelése érdekében optimális mértékben kell kihasználni a pénzügyi és hitelméchanizmust. Ilyen az értékesítés bérlési módja is. Az egész gazdasági rendszernek olyan — egymással kölcsönösen összefüggő — intézkedésekre kell épülnie, amelyek az integrált tudomány és technika fejlődésének legkülönbözőbb aspektusait is figyelembe veszik. Ennek az intézkedérendszernek fontos része a bérbérlés korszerű gépi termékek finanszírozásának megoldása.

A külföldi tőke Franciaországban

Amikor a külföldi tőkének a francia gazdaságban történő részesedéséről esik szó: Párizsban szívesen hangoztatják, üdvözik a külföldi tőkét, ha az a gazdaság fejlődéséhez járul hozzá különböző azokon a területeken, ahol fölösleges munkaadó áll rendelkezésre, ha az technológiát valósít meg, javítja a francia külkereskedelmi mérleget, és a finanszírozás módjait megfelelnek a kormány mindenkor pénzügypolitikájának. Végezték pedig a konkrét kérdések eldöntésénél követelményként szabják meg a reciprocitást a francia tőke kivétel számára.

Az ipar egynevedése

Franciaországban nem teljes statisztikai adatok szerint 1973 végén a külföldi tőke mintegy 2 millió munkást és alkalmasított foglalkoztatott, az ipari teljes termék negyedikét közeve külföldi érdekeltségű vállalatok hozzák létre.

Minden termelőágazatot tekintve véve, a külföldi tőke részesedése a természetben 15%, az alkalmazottakat 11 százalékkal foglalkoztatja, és a termelési beruházások 17 százalékát a külföldi érdekeltségű vállalatok végzik.

A külföldi tőkével működő vállalatok nem elhanyagolható jellemzője az is, hogy nagyméretűek. Ezek rendszerint modern berendezéssel felszerelt és gyakran optimális gazdaságossággal működő üzemek amelyekkel a nagyszámú kis- és középlellettel francia vállalatok valószínűleg nem tudnak versenyezni.

A külföldi tőkével alapított vállalatok az alábbiak jellemzői:

- a) a munkabér valamivel a francia üzemi szint felett, az átlag fölött van, szociális politikájuk gyakran kedvezőbb a francia vállalatokénál a munkafeltételek, nyugdíjkorhatár stb. tekintetében,
- b) dekonjunkcióra idején a munkáselcsúszások rendszerint előbb következnek be, mint a francia vállalatoknál,
- c) a vállalati politika tekintetében sokkal inkább exportorientáltak, mint a francia vállalatok (ez vonatkozik az importra is) az alapanyagokkal való ellátás tekintetében is szívesen fordulnak külföldi, az anyagbázis felé. A gyártástechnológia szintje rendszerint magasabb, mint a francia vállalatoké.

A kutatás és fejlesztés azonban az anyagbázis felé folyik (tehát külföldön). A kérelem betartása is rendszerint külföldön történik.

Ágazatonkénti részesedés

Ha a külföldi tőke szektoronkénti megoszlását vizsgáljuk, akkor a következő képet kapjuk: jelentős a külföldi tőke részesedése az importált nyersanyagokat feldolgozó iparágakban, így a nyersolaj területén. Ebben a szektorban a külföldi tőke a feldolgozás 51 százalékát tartja kezében, és az itt alkalmazott beruházások kb. 43 százalékát végzi.

A szinesfém feldolgozó iparban a termelés 27,5 százalékát külföldi érdekeltségű vállalat adja. Az alkalmazottak kb. 28 százalékát foglalkoztatja, és a beruházások 22 százalékát külföldi eredetű.

Mindkét említett esetben döntően a nagy multinacionális vállalatokról van szó, amelyek kezében tartják a szektorban lévő nyersanyag kitermelését, és részt vesznek a nyersanyag első feldolgozásai fázisában is.

A késztermék feldolgozásban való részvétel legjelentősebb a mezőgazdaságban, itt a gyártás 52 százalékát külföldi tőkével állítják elő az alkalmazottakat 38 százalékát foglalkoztatják, és a beruházások kb. 44%-át eszik a külföldi tőkére, valamint az elektronika és az elektromos ipar területén. Itt a termelésben való részesedés 32 százalék. Még érdekesebb adat azonban az, hogy az ebben az ágazatban eszközölt beruházások több mint 50 százalékát külföldi eredetű.

Számottevő a külföldi tőke részesedése még a vegyiparban is, ahol a termelés mintegy 24%-át adják ezek a vállalatok, és a beruházások közel 30%-át eszközölik. Emellett még a részesedés a gumi- és műanyagfeldolgozóiparban (19%) (ez a terület ugyan értelemszerűen a vegyiparhoz tartozik, minthogy azonban itt az átlagnál kisebb a részesedés, külön említjük), valamint a hajóépítés területén. (17%)

Eredetszerkezet

Legnagyobb a részesedése Franciaország gazdaságában az amerikai tőkének. (Kb. 7%, az amerikai hűvelését a többi együttvéve.) Mindezekhez járul az is, hogy a multinacionális vállalatok döntő többsége is amerikai. (Corning Glass, amely a közelmúltban a francia SOVIEL-t vásárolta fel, IBM, amelynek részesedése a francia számítógépparkban még mindig 50% felett van. Westinghouse,

Honeywell Bull, Esso, Eaton, Motorola, Union Carbide stb.)

Az amerikai részesedés jellemzője az is, hogy az döntően a legdinamikusabb ágazatok (olajiparban 20%, mezőgazdaságban 12%, elektronika és az elektromos iparban 13%, a vegyiparban 9%, a hajóépítésben 6,7%) jelentékesek.

A második helyet Hollandia foglalja el 2,2%-kal, majd Anglia következik 2,1%-kal, Belgium-Luxemburg 1,7%-kal, Olaszország 0,9%-kal NSZK 0,5%-kal. A Közös Piac összesen 7,4%-kal részesedik. Erődes még megemlíteni Svájcot (0,8%), Kanadát (0,4%) és Svédországot (0,3%).

Az olasz eredetű tőke legnagyobb súlya a vegyiparban (21%) az olajiparban (8,4%) és az elektromos és elektronikus iparban (6,2%) szerepelnek.

Az angol tőke az olajiparban (15%), a vaskohászatban (6%), a gum- és műanyagfeldolgozó iparban (5,2%), valamint a vegyiparban (3%) a legjelentősebb.

A belga-luxemburgi eredetű tőke a szinesfém kohászatban (20%), valamint a vaskohászat területén (12,5%) a legjelentősebb. A belga tőke említésre méltóan van jelen a francia vegyiparban is (2,3%).

Az olasz tőke döntően a szállítóeszközök gyártó iparban települt, és ott elfoglalt részesedése 7%.

A nyugatnémet tőke a hajóépítésben

(8%), a mezőgazdasági iparban (4%) van jelen legnagyobb súllyal.

A svájci tőke az elektronikai (4%), a vegyiparban (2,3%), valamint a vasöntvények területén (2,2%) részesedik említésre méltó arányban. A svéd tőke a precíziós iparban 7%-kal részesedik.

A külföldi tőkék vállalatalapítási stratégiai eltérések. A határmenti területeken operáló külföldi tőke (belga, svájci és részben NSZK tőkebefektetések) szívesen alkalmazza az üzemek, vállalatok felszámolásának formáját. Az ország belsejében operáló amerikai, angol és holland tőke inkább az új üzemek, vállalatok alapítását választja, ennél tekintetbe véve a terület minden adottságát (munkaerő, nyersanyagszállítás stb.).

A hivatalos francia nyilatkozatok ellenére, a honi gyárosok általában nem nézik jó szemmel a külföldi tőke (különösen az amerikai) terjeszkedését a francia területen belül. A hatóságok a kettős nyomás között (belső és külső) nemegyszer az erősebbnek engednek az engedélyek kiadásánál.

A tőkeerős, modern felszerelésű, nagy termelékenységű külföldi vállalatok a francia piacon tapasztalható éles verseny még csak fokozódik, s nehéz helyzetben teremtnek a hazai kis- és középvállalatok számára.

Dr. Balogh Béla

A román népgazdaság eredményei

Utolsó évéhez közeledik a Román Szocialista Köztársaság 1971-1973 közötti időszakára szóló gazdasági-társadalmi fejlesztési terve. Az 1971-ben elfogadott új öt éves terv fő célkitűzése, hogy Románia minél gyorsabban emelkedjék a fejlett országok szintjére. Minden fel arra mutat, hogy a szomszédos szocialista országok a kitűzött haladást előt jelelti a tervtörvény előírásait. A 70-es évek kezdetétől fogva az egész román népgazdaság igen dinamikus fejlődik, amelyet jól szemléltetnek a tervidőszakok eddigi eredményei.

Az öt éves terv előíránzata szerint a nemzeti jövedelem a tervidőszakban 59 százalékkal, azaz évi átlagban 11-12 százalékkal növekszik. Ezt az előíránzatot eddig minden évben sikerült túlszárnyalni, az idén a jelek szerint 14,6 százalékos növekedés várható. Természetesen ez a nagy növekedési ráta csak úgy érhető el, ha az egész népgazdaság természetesen és arányosan fejlődik.

A termelés szerkezete

Erdemes röviden áttekinteni néhány iparág várható termelését 1973-ban. A tervidőszakban a román népgazdaság 8,6 millió tonna acélt fog termelni, 43 ezer traktort, 33 ezer tehergépkocsit, 52 ezer személyautót állítanak majd elő. Vegyi számból 166, szintetikus kaucsukból 107 ezer tonnát termelnek. Jövőre 928 ezer négyzetméter szövött és 227 millió darab köztűtárú hagyja majd el a gyárakat.

A nagyarányú fejlesztésből jól látható, hogy a tervidőszakban különösen fontos feladatok hárulnak az iparra, a népgazdaság báziságazataira. Az a tény, hogy Románia jelenleg a világ leggyorsabban fejlődő országai közé tartozik, mennyiségi változásokat is eredményezett a társadalmi termelés összetételében. Az ipar részvétele a nemzeti jövedelem megerősítésében 1974-ben az 1970 évi 58,4 százalékkal szemben 68 százalékot tesz ki.

Az öt éves terv első három évében az iparban és más nem mezőgazdasági területen dolgozók száma 645 ezerrel növekedett. Erdemes megemlíteni, hogy Románia nemzeti jövedelme és ipari termelése több mint kétszer olyan gyorsan növekedett, mint a Nemzetközi Valuta Alaphoz tartozó iparosított országok anyagi termelésének évi átlagos növekedési üteme. Mindezekben a kiugró népgazdasági eredményekben természetesen megmutatkozik a román mezőgazdaság egyre növekvő szerepe is.

Az öt éves terv szerint a mezőgazdasági termelés 1966-70-ig viszonyítva 1971-75 években 36-49 százalékkal nő. Az ipar egyre nagyobb mértékben járul hozzá a mezőgazdasági anyagi-technikai bázisának korszerűsítéséhez. Ezt tükrözi az a tény, hogy a mezőgazdasági termelés növekedési üteme közeledik az ipar fejlődési üteméhez. A tavalyihoz képest idén elérhetőtlőbbé értekben 21 százalékkal növekszik a mezőgazdaság termelése. A román mezőgazdaság fejlesztésének fő területe az állattenyésztés.

Japán-kínai kereskedelem

A Japán Külkereskedelmi Szervezet (JET-RO) adatai szerint Japán és a Kínai Népköztársaság között 1974 első hat hónapjában 58,6 százalékkal nagyobb kereskedelem bonyolódott le, mint az elmúlt év hasonló időszakában. A két ország külkereskedelmének volumene 1382,5 millió dollár volt.

Csehszlovák áruhitel

Prágában jegyzőkönyvet írtak alá a csehszlovák-jugoszláv hosszútávú együttműködésről a szines fémkohászat területén.

Csehszlovákia a jegyzőkönyvi megállapodás értelmében 70 millió dollár értékű áruhitelt nyújt Jugoszláviának. A hitel a következő négy évben kerül felhasználásra.

Jugoszlávia

A német Szövetségi Köztársaság turisztái külföldön 6500 millió, az Egyesült Államok 5371 millió, Franciaország 2155 millió, Kanada turisztái 1742 millió, az angol turiszták 1655 millió, az orosz turiszták pedig 1459 millió dollárt költöttek.

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

NSZK-külkereskedelem

Az idei év első felében 25,2 milliárd márkát (többellett zárult az NSZK külkereskedelme között a Szovetségi Statisztikai Hivatal.

A behozatal értéke 86,2 milliárd márká, a kivitelé 11,8 milliárd volt. Az 1962-es áron számolva a múlt év hasonló időszakához képest a kivitel csak mintegy 16 százalékkal emelkedett, a behozatal viszont négy százalékkal csökkent.

A külgazdasági mérleg 13,4 milliárd márkát többletet mutat. Az említett 25,2 milliárdos aktív száldoból ugyanis levonandók a szolgáltatások (-4,3 milliárd) és a külföldi dolgozók pénzátutalásai (-7,5

PERISZKÓP

Ború a nyugatnémet tőzsdéken

Az esztendő közepén a nyugatnémet tőzsdék magatartása alátámasztotta az NSZK gazdaságának fejlődésére vonatkozó pesszimista prognózisokat és tükrözte a gazdasági életben kibontakozó vitákat. Az utolsó hónapban, amelyről lezárt indexek állnak rendelkezésre (tehát júliusban), a nyugatnémet részvénytőzsdék magatartását az általános borultság jellemezte. Júliusban a részvényárfolyamok indexe, amelyet az NSZK statisztikai hivatala tart nyilván, összesen 4,3 százalékkal esett. Ez azt jelenti, hogy az index 10,5 százalékkal ont alacsonyabb, mint 1973 végén és 15 százalékkal az 1974 februárjában elért csúcson. A július végi részvényindex alakulását (szerkezetét, változását is figyelembe véve és 1965=100 alapon számolva a következő táblázat mutatja):

Összes részvények	Hivatalos index 110,7	Változás az előző hónaphoz képest (%) - 4,3
Ezen belül:		
Energetika, vas és acél	104,0	- 4,6
Építőipar	108,0	- 6,5
Egyéb ipar	109,4	- 5,2
Egyéb gazdaság	122,1	- 1,0

A részvényárfolyamok esése akkor kezdődött, amikor Nyugat-Németországban megbukott a Herstatt-bank, ami a májusig csak ingadozó piacot határozottá besszpiacot változtatva. A tőzsdé ugyanis a Herstatt-bank bukását úgy értékelte, mint a kisebb magánbankok és a gazdasági élet megújításával összekapcsolható gyengeséget. A tőzsdének ezt a magatartását azóta is erősíti, hogy más magánbankok, például a frankfurti Hardy és társa, valamint a hamburgi Sloman bank ugyancsak a gyengeség jeleit mutatják és ezért a három nagybank egyikeként, a Dresdner Bankhoz fordultak pénzügyi garanciáért. (A Dresdner már eddig is 25 százalékban részesedik a Hardy Bankház alapítóijében.) Az említett fejlemények következtében Nyugat-Németországban új magánbank-szövetség alakul, amely egyértelműen a nagybankok pénzügyi garanciájával működnek. Ez természetesen a nagybankok hatalmának további kiterjesztését jelenti a nyugatnémet gazdasági életben.

Az úgynevezett „Herstatt-bessz” után a nyugatnémet gazdaság állapotára vonatkozó általános prognózisok és a gazdasági életben kibontakozó viták tovább erősítik a tőzsdé pesszimizmusát. Az előrejelzések ugyanis bizonyos pontokon a nyugatnémet konjunkcióra határozott gyengülést állapítottak meg. A fő tényezők itt a következők voltak:

1. A konjunkciókutató intézetek egybehangzó megállapítása szerint a bruttó társadalmi termék reálnövekedése 1974-ben csak 1,3 százalékkal lesz.
2. Az autópárhazban, a textiliparban és a bőriparban a termelés visszaesik.
3. Az ipar egészében a megrendelésállomány növekedése júniusban csak 1,5 százalék volt. Így olyan szintre alult ki, ami 8 százalékos visszaesést jelent az előző év azonos hónapjának színvonalával szemben és 4 százalékos esést az elmúlt öt esztendő megrendelésállományának átlagos szintjéhez képest.
4. A munkanélküliség száma megnövekedett a 600 ezret és ezzel elérte az 1967-es viszonylagos recesszió óta tapasztalt legmagasabb színvonalat, miközben az üres munkahelyek száma 900 ezert csökkent. (Ez utóbbi nem jelenti a munkanélküliek helyzetének javulását, miután a gazdaság más ágazataiban jelentettek az üres munkahelyek és más ágazatokban a munkanélküliség, a földrajzi megoszlásról nem is beszélve.)
5. A már felsorolt bessz-iparágakban túlméretűen különleges jelentőségre tett szert a konjunkciószempontból rendkívül érzékeny építőipar válsága. Májusban az építőiparban foglalkoztatottak száma 11,8 százalékkal alacsonyabb volt az egy esztendővel korábbi szintnél. Ez a csökkenés júniusban és júliusban is megmaradt, holott szezonálisan a foglalkoztatottak száma ilyenkor növekedni szokott. Jelenleg a nyugatnémet építőipar megrendelésállománya csaknem 16 százalékkal alacsonyabb, mint egy esztendővel ezelőtt. Emellett - egymással elentmondó statisztikák szerint - 200-375 ezer eladhatatlan örökösök áll üresen, miután a jelenlegi árszint mellett a gyengülő konjunkcióban nincs kereslet.
6. A nyugatnémet ipar pozitív fejlődő ágazatai (papíripar, vegyipar, műanyagfeldolgozás, elektronika) csak azért tudták meghosszabbítani a maguk ágazati konjunkciójukat, mert az NSZK külkereskedelmi pozíciói ebben a vonatkozásban igen erősek. Ezekre az iparágakra a külföldi megrendelésállomány 10-15 százalékos növekedése jellemző a belső megrendelésállomány stagnálása mellett. Az említett iparágak tehát kifejezetten „export-hosszban” vannak. Miután azonban Nyugat-Németország partnerországaiiban importkorlátozó, deflációs politika folyik, ez az export által gerjesztett konjunkcióra viszonylag rövid idő alatt labilissá válhat.

A szakzserevetelek és egyes közgazdászok követeléseivel szemben a kormány hivatalos álláspontja továbbra is az, hogy a jelenleg évi 8 százalékos ütemű infláció kell leszorítani 6 százalékra, annak ellenére, hogy az NSZK-ban az inflációs ráta így is 50-100 százalékkal alacsonyabb, mint a Közös Piac többi tagországában. Ez az Apel gazdasági és Friderichs pénzügyminiszter együttes határozata alapján született döntés azt jelenti, hogy konjunkcióellenes és a belső keresletet ösztönző intézkedésekre lefeljebb 1975 második felében kerül majd sor.

A fenti tényezőkből vonta le a tőzsdé azokat a következtetéseket, amelyek a részvényárfolyamok hanyatlását eredményezték. A fentebb közölt átfogó statisztika mellett tanulságos megvizsgálni néhány nemzetközileg is ismert nyugatnémet nagyvállalat részvényeinek magatartását. Ezt az alábbi táblázat mutatja.

	1974. máj. 31.	1974. júl. 31.
AEG-Telefunken	100	80
BASF	132	126
Daimler Benz	264	216
DeGussa	243	213
Demag	147	123
Gutehoffnungshütte	132	122
Hoesch	120	116
Hoesch	51	50
Klöckner-Werke	106	95
MAN	123	109
Mannesmann	163	159
Rhein Stahl	58	52
Siemens	224	213
Thyssen-Hütte	67	68
Volksswagenwerk	148	146
Commerzbank	249	249
Deutsche Bank	249	249
Dresdner Bank	163	160

Az említett listából néhány fontos következtetést lehet levonni. Először: az acél- és a papíri részvények viszonylag csekély veszteséget mutatnak. Ebben fejeződik ki egyrészt az említett ágazat tovább tartó konjunkciójára, másrészt az, hogy ez a konjunkcióra egyoldalúan a külföldi tőke nagy mértékben támaszkodik. Másodsor: ugyanilyen okok miatt viszonylag kicsiny veszteségek érték a vegyipari részvényeket. Harmadsor: jellemző, hogy a gépipari és fémipari részvények veszteségei még a Krupp-művekben vállalt iráni részesedés és az olajladrólk beáramlásával kapcsolatos spekulatív hírek ellenére is meglehetősen nagyok. Negyedsor: a Volkswagen és Daimler-Benz-részvények érzékeny árfolyamvesztése a konjunkcióra szempontjából meghatározó jelentőségű autópár gyengeségét mutatja. Ötödsor: feltűnő a három nagybank részvényeinek szilárdasága, ami a Herstatt-bessz után kibontakozó mozgással, a nagybankok garantor szerepének fokozódásával függ össze.

Gonda György-Lórinca Péter

A zöldség és gyümölcs árának ellenőrzéséről

A kormány határozata alapján az Országos Anyag- és Árhivatal felhívta az árhatalmasokat, hogy fokozzák a zöldség- és gyümölcsárak ellenőrzését, folyamatosan és behatóan vizsgálják, hogy az árak összhangban vannak-e az áru minőségével, s ha szabálytalanságot tapasztalnak, az érintettek szigorúan vonják felelősségre.

A kormány az idén 250 millió forintot bocsátott a zöldség- és gyümölcskereskedelmi egyesületek vállalatainak rendelkezésére, hogy a többletkiadásokat fedezhessék és ne hátrítsák át a fogyasztókra. Megkövetelhető tehát, hogy a vállalatok az árakat reális szinten tartásák. A tanácsok, a kereskedelmi felügyelőségek — a társadalmi ellenőrk bevonásával — az év első hét hónapjában több ezer ellenőrzést tartottak a boltokban, piacokon, vizsgálva a kormány intencióinak betartását: vajon feltűntek-e mindent az előírásoknak megfelelően az árakat, egyenlő minőségű árut nem elvonóztatój terméknek adnak-e el, anynyi árut kap-e a vásárló, amennyit ki-fizetettnek vele stb.

Az év első hét hónapjában az Országos Anyag- és Árhivatal is mintegy 600 helyen vizsgálta a zöldség- és gyümölcsárakat. A fővárosban elsősorban a munkások kerületek boltjait és piacait, vidéken pedig mindenekelőtt az ipari központok és bányásztelepülések elárusítóhelyei ellenőrizték. A tapasztalatok kedvezőek. Az árfejtvelem a múlt évhez képest jelentősen javult, jöllehet kisebb arányokban még mindig tapasztalható szabálysértések, sőt árdrágítások is előfordulnak.

Különösen az árak feltüntetésevel kapcsolatos szabálysértések száma csökkent. Ez azért jelentős, mert az árak feltüntetéseinek elmulasztása az esetek igen nagy részében az árdrágítás legfőbb forrása. Az árak fejtvelem feltüntetésevel párhuzamosan a visszaélések aránya is lényegesen csökkent. Tavaly az első fél-ében a megvizsgált elárusítóhelyek 12 százalékában, idén 3—5 százalékában tapasztaltak árdrágítást.

A visszaélések megszüntetéséhez nagymértékben hozzájárult, hogy a megyei tanácsok most már végrehajtó bizottsági üléseken is rendszeresen foglalkoznak a zöldség- és gyümölcsárak alakulásával, és visszaélések esetén egyre, kevésbé marad el a határozott felelősségre vonás. Az Árhivatal a belső ellenőrzés szigorítására is felhívta az érintett vállalatokat, aminek az eredményei ugyancsak egyre inkább realizálódnak. Valamennyi probléma azonban még távolról sem oldódott meg.

A vásárló még ma is nehezen tudja ellenőrizni, hogy az első osztályként feltüntetett áru valóban megfelel-e kategóriájának. Ezért elengedhetetlen, hogy mielőbb elkészüljenek a zöldség- és gyümölcsárak kereskedelmi szabványai, amelyek a boltokban a vásárlóknak is ismerteknek. Amíg ez nem készül, addig legalább a termelői szabványokról tájékozottassák a közönséget, amire máris van jó néhány példa, mint például a Nógrád megyei MEK-elárusítóhelyeken, ahol jól látható helyen elhelyezték a szabványkönyvet.

Az árhatalmasok vizsgálatai természetesen nem szorítkoznak csupán az árak ellenőrzésére, az árak és a minőség egybevetésére, hanem az ellátás alakulását is figyelemmel kísérik, hiszen a választék, a kínálat mértéke magát az árat is erősen megszabja. Az Országos Anyag- és Árhivatal felhívta az illetékes tanácsok és vállalatok figyelmét arra, hogy egyes munkaségnyedekben, ipari településeken éppen az ellátás szükségossége miatt emelkedtek az árak.

A tapasztalatok szerint az érintett vállalatok és tanácsok az ilyen jelzések alapján többnyire intézkedtek. Az árhatalmasok pedig árdrágítás miatt az utóbbi időben egész sor büntető- és fegyelmi eljárást, szabálysértés miatt pedig pénzbírságot kezdeményeztek. A második fél-ében tovább fokozódik a zöldség- és gyümölcsárúsitó-helyek, -piacok ellenőrzése, a visszaélések esetén a felelősségre vonás továbbra sem marad el.

A rostlentermelés gondja

Magyarországon a len termesztésének hagyományai vannak, de ma már csak a Dunántúlon természetesen rostlent, s a len termeterülete az utóbbi években fokozatosan csökkent.

A rostlen hazai termeterülete és termelése		
Hektár	Felvásárlói körömenyiség (tonna)	
1971	10 970	56 250
1972	7 500	41 786
1973	5 353	15 205

A fonal-előállításához szükséges hosszúságú filitellenszükségletből 1973-ban hazai filitellenszükségletet 1500 tonnát, a szovjet import 1660 tonnát és tőkés importból származott 1000 tonna.

A nagymértékű területcsökkenés oka a természetes gépítésének hiánya és az alacsony átvétel ár. Az ipari növények hektáronkénti átlagos 10—14 ezer Ft bruttó árbevételével szemben a rostlen csak 6—8 ezer Ft árbevételűt adott. Zöldség termelési kedv hiányában nem tudtak a szükséges területre szerződést kötni.

A felvásárlási ár emelése azonban önmagában még nem biztosítja a lenrost-termelés szükségességét, mert egyidejűleg gépítést is kell a termelést. A természetes földművelés érdekében a termelői árakat 30 százalékkal kívánják felelelni.

Először a jelenlegi természetstechnológiát kell gépíteni. Ma ugyanis csupán a nyúvós történi géppel, a kötözést a ter-

meió gazdaságok kénytelenek kézi erővel vigezni. Ennek a nehéz fizikai munkának gépi elvégzésére ez évben négy különböző típusú vontatott és önjáró kötözépet szereztek be.

A rostlentermesztés gépi betakarítása természetesen sok feladatot jelent, s ezek egyidejű megoldására van szükség. Így például az áztatásig minden kétét általában 5—6 alkalommal kell ismételtlen megmozgatni.

Az új természetstechnológia lényege a természetes teljes folyamatának gépítése. Ennek a megoldásnál a tervek szerint a szántóföldi műbuzást hengeres bírált készítő gép követi, amelynek a rakodási homlokrakodó traktorral könnyen meg-elldható.

A jövőben a termelőket el kell látni 7 cm-es sortávolságú vetőgépekkel, hogy a vetés sűrű és a len vékony szálú legyen. A gépítésre legalkalmasabb rostlenfajtákat is ki kell meg nevesíteni. Az év érési betakarítások tapasztalatai alapján a következő két évben tervezzük a rostlenbetakarítás gépsorának beszerzését. Elsősorban szovjet gyártmányú gépeket vásárolunk. A gépsor előreláthatólag 2 db speciális lenvetőgépből, 3 db nyúvógépből és 2 db vontatott kötözégből áll, amelyekkel 150 hektár len művelhető. A gépsort elsősorban a feldolgozó gyárakhoz közeli termelő gazdaságoknak kölcsönözük.

A len termesztésének gépítése sűrűs, mert a lentermékek iránt nő a kereslet.

Hj. Manninger Gusztáv

MEGVÉTELRE KERESÜNK

6—8 m² terülatot, legelőbb 1700 mm átmérőjű, 3 att üzemi nyomású

nyomás'ar'ó edényt

Az ajánlatokat a következő címre kérjük:

RICO KÖTSZERMŰVEK

1138 Budapest, Váci út 141., Műszaki Osztály, Ugyintéző: Szörényi Kálmán. Telefon: 296-210.

A VILÁG MEZŐGAZDASÁGA

Jó búza-termés a Vajdaságban

Jugoszláviában befejeződött a búza aratása. Az előzetes jelentések szerint az összertermés 5,42 millió tonna. Ez 685 ezer tonnával több az 1973. évi termésnél, és 200 ezer tonnával marad el az 1971. évi 5,6 millió tonnás rekordterméstől.

Az USA agrár-exportja

Az USA árbevétele az agrár-exportból 1973. VII. 1. és 1974. VI. 30. közötti évben 21,3 milliárd dollár volt. Ez az összeg 8,4 milliárdal több, mint az 1972—1973 (VII. 1.—VI. 30.) esztendő árbevétele. A 8,4 milliárd többletből 5,4 milliárd dollár az árak emelkedéséből fakadt, a többi pedig abból, hogy a most zártul évben 13^{1/2}-kal növekedett az export tömege az előző évhez képest.

A következő év exportkiállításai az USA mezőgazdasága számára kedvezőlen-

bec. Az 1974. évi termés ugyanis a természeti csapások következtében — az USA-ban is előfordulnak fagyok, viharok és aszályok — lényegesen kevesebb az 1973. évinél.

Az agrártermékek kereslete a világpiac-on aligha csökken. A nagy és fizetőkép-es importőrök — Japán, NSZK, Hollandia, és Kína — ez évben is nagy mennyiségben vásárolnak az USA-tól gabonát és szóját.

Gabonatermelés a Szovjetunióban

A Szovjetunióban a gabona nem csupán az ellátás, hanem az egész mezőgazdasági termelés fejlődésének fokmérője is.

Hosszabb távról nézve a gabonatermelés növekedése gyorsul. Erről győződésként meg, ha összehasonlítjuk a természetmenny adatait:

A gabonatermelés összertermése a Szovjetunióban	
1909—1913 évek átlaga	72,5 millió tonna
1931—1935 „ „	87,9 „ „
1961—1963 „ „	138,3 „ „
1971—1973 „ „	199,3 „ „
ebből 1971 „ „	188,2 „ „
1972 (aszályos év)	168 „ „
1973 „ „	222,5 „ „

Az első világháború előtti időszakot követő negyven esztendőben az összertermelés 15 millió tonnával nőtt.

Az 1951-et és 1961-et követő ötvenes tervek időszakában a növekedés 42 millió tonna. Majd az ezután következő tíz év 60 millió tonna természetnövekedést adott.

Értesítjük t. ügyfeleinket, hogy telepeinken

SZEPTEMBER 1-TŐL 18-IG LETLÁROZUNK

- 6. SZ. TELEP (Nyers csavaróru) Budapest XIV., Tahi u. 95.
- 8. SZ. TELEP (Szegecs- és fényesáru) Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 52. és 60.
- 9. SZ. TELEP (Facsavaróru) Budapest IX., Mester u. 9.

A leltározás idején szünetel az áruátvétel és az árukiadás.

CSAVARIPARI VÁLLALAT

Új gyártmányval bővítette termékeinek számát az IKARUS Karosszéria- és Járműgyár székesfehérvári gyára: luxus miniautóbuszokat készít nyugati exportra. A Steyr—Ikarus kooperációban készül, 7 méter hosszú, 24—28 személyes luxus kivitelű téniszbuszok alvázat és motorját az osztrák cég szállította, a karosszéria és a belső berendezés pedig az Ikarus gyár terméke. Az idén tizenövé hajgja el a gyártócsarnokot. Négy már átadásra vár, a többi pedig folyamatosan szállítják majd az osztrák megrendelőnek.

A szekszárdi megyei kórház számítástechnikai osztálya közgazdasági végzettségű

rendszereservezőket keres

A pályázatot, részletes szakmai önéletrajzzal, a kórház főigazgatójához kérjük benyújtani.

SZEPTEMBER 6—29.

Kiállítás a magyar—szovjet tudományos—műszaki együttműködésről

Magyarország a KGST megalapítása után — 1949 július 26-án — elsőként a Szovjetunió kormányával kötött meghatározatlan időtartamra érvényes megállapodást a két ország tudományos—műszaki együttműködéséről. A magyar—szovjet tudományos—műszaki együttműködés negyedszázados évfordulójáról rendezvények sorozatával emlékezünk meg. Ennek programját ismertette Dr. Oroszovszki György, az OMFB elnökhelyettese, a jubileumi kormánybizottság elnöke a KGM Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézetének székházában.

A rendezvénysorozat egyik legjelentősebb eseménye a szeptember 6-a és 29-e között nyitvatartó „A szovjet tudomány és technika eredményei és a magyar—szovjet tudományos—műszaki együttműködés” c. kiállítás, amely lezlelt ad a szovjet tudomány és technika néhány reprezentatív — a társadalmi érdeklődés homloktérben álló — ágazatának fejlődését, erőit és eredményeit, emellett bemutatja a két ország tudományos és műszaki együttműködésének sokrétűségét, azokat a legfőbb vetületeit, amelyek a magyar gazdaság fejlesztésében, különböző létesítményeiben öltönek testet.

A kiállítás bevezető része, amelynek tematikája — a Szovjetunió ma, áttekin-tést ad a szovjet gazdaság fejlettségéről, hatalmas teljesítőképességéről, eredményeiről a közéletben, a kultúrában, az egészségügyben, arról az óriási méretű lánctervezési tevékenységről, amely éreinte 11 millió szovjet állampolgárt jutat új otthonhoz, a Szovjetunió szerepéről a KGST-országok sokoldalú együttműködésében.

A Szovjetunió a tudományok és a technika fejlesztésében is nagyhatalom, élenjáró szerepet tölt be: a világ első atomerőműve, az első műhold, az első űrhajó — a szovjet tudomány és technika vívmánya. A kiállítás reprezentatív jelleggel — tehát korántsem a teljesség igényével — szerepel tudományágak között van az űrkutatás is, amelynek kiállításai anyag a tudomány és űrhajózási és űrkutatási technika jelenkori fejlődését mutatja be a kezdetektől — 1957 október 4-én a Szovjetunióban felbocsátották az első szputnyikot ez a dátum lett a kozmikus korszak kezdetének szimbóluma — napjainkig, amikor a moszkvai Csillagváróban és az amerikai űrrepülési központban a szovjet és az amerikai űrhajók közös vállalkozását, összekapcsolását készítik elő.

A szovjet tudomány és technika jelenkori vívmányait szemléltető kiállítás további tematikai csoportjait az atomenergia békes célú felhasználása, az energetika, a rádióelektronika és a lézertechnika alkotja. S bár a kiállítás anyagának egy része kizárólag a magyar—szovjet tudományos és műszaki együttműködés eredményeit, az együttműködés formáit és módjait tárja a látogatók elé, mindez újra és újra felvillan a szovjet tudomány és technika űrkutatási, atomenergetikai, rádióelektronikai vívmányait reprezentáló anyagban is.

Magyarország és a Szovjetunió tudományos és műszaki együttműködése — ha szerény mértékben is — az űrkutatásra is kiterjed; a Szovjetunióban felbocsátott Interkozmosz műholdakkal és geofizikai rakétákkal végzett kutatási programok hazánk is résztvevője. A kiállításon eredményrebrethető, az Interkozmosz műhold maktettje s néhány olyan különleges űrkutatási műszer maktettje, főtője, amelyeket a magyar és szovjet szakemberek közösen konstruáltak, fejlesztettek ki.

S nem kevés a magyar vonatkozása — tudományos és gyakorlati jelentőségű egyaránt — az atomenergia békes célú felhasználását bemutató anyagok; a reaktorok és atomerőművek fotói, kis méretű maktettjei között szerepel az a típus is, amely a Szovjetunió tudományos és műszaki segítségével, a berendezések szállítással és üzembe helyezésével, néhány esztendő múlva Magyarországon is — a Paks Atomerőműben — villamos energiát fog termelni. A Szovjetunió energetikája tematikához csoportosult kiállítási anyag a kőolaj- és földgáz- és a villamosenergia-tápvetetérendszerek közös létrehozásával, a rádióelektronikai exponátumok egyrészt között az Egységess Számítógéprendszer Magyarországon és a Szovjetunióban kifejlesztett és gyártott géptípusával utal országaink tudományos és műszaki együttműködésének sokrétűségére.

„A szovjet tudomány és technika eredményei és a magyar—szovjet tudományos—műszaki együttműködés” című kiállítás szeptember 6-án nyílik meg és szeptember 29-én zárul. A kiállítást két helyen rendezik: a Kórh- és Gépipari Technika Házában, VII. Rákóczi út 57. és a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában, V. Semmelweis u. 1—3, az utóbbi helyen a kiállítás záró tematikája — A tudomány és technika mindennapi életünkben — anyagát mutatják be.

EXPORT—IMPORT

Cipőipari toronyzárítók külföldre

Cipőipari toronyzárítók berendezések készülnek Czellődmőkön a Műszaki Ipari Szövetkezetben. Az új berendezés — amelyet a cipőgyártási fázisokhoz szükséges szarításokra fejlesztettek ki — teljesen automatizált, időrelével vezérelt, függőlegesen haladó végtelen szállítószalagból áll, s az a be- és kiadagolónyílás kivételével teljesen zárt.

Az új gyártmányból ebben az évben negyvenöt készült, számmal exportra. Eljuttunk a toronyzárítók Peruba, az NDK-ba, Csehszlovákiába és Lengyelországba is.

Luxus minibuszok Szekesfehérvárról Új gyártmányval bővítette termékeinek számát az IKARUS Karosszéria- és Járműgyár székesfehérvári gyára: luxus miniautóbuszokat készít nyugati exportra. A Steyr—Ikarus kooperációban készül, 7 méter hosszú, 24—28 személyes luxus kivitelű téniszbuszok alvázat és motorját az osztrák cég szállította, a karosszéria és a belső berendezés pedig az Ikarus gyár terméke. Az idén tizenövé hajgja el a gyártócsarnokot. Négy már átadásra vár, a többi pedig folyamatosan szállítják majd az osztrák megrendelőnek.

Próbautem Oroszbán

Az új oroszahí síkúvegyár évente mintegy 16 millió négyzetméter építészeti üveget készít, s ezzel a hazai szükségletnek körülbelül az 50 százalékát fedezi. Minden munkafolyamat automatizált, a gyártás során emberi kéz úgyszólván nem is érinti az üveget. A technológiát a Szovjetuniótól vásároltuk. A tervezéstől

a kivitelezésig a beruházás mindent szakaszában fontos szerepük volt a szovjet mérnököknek, technikusoknak és szerelőknek.

NSZK licenc

Kemény PVC csatornasövegek és csökött idomok gyártási licencet vásárolta meg a napokban a Licencia találmanyokat értékesítő vállalat az NSZK legnagyobb műanyagcső-gyártó cégétől, a Kunststoffwerke Gebrüder Anger GmbH-től. A licencvásárlással és a gyártási eljárás átvételével lehetővé válik a köznyvesítéshez 400—500 milliméter átmérőjű PVC-csövek hazai gyártása. A gyártás 1975-ben indul. A hazai igény ezekre a termékekre igen nagy, ezért a Hungaria Műanyagfeldolgozó Vállalat egyelőre csak a hazai igények kielégítésére törekszik és a termelés későbbi fel-felutása után kezdik majd meg az exportra gyártást.

Szövőgépgyártási kooperáció

Egyeztetik az integrációs SZTB szövőgépek távlati szállításait amelyből Magyarországon a textilipari rekonstrukciónak megfelelően 1977 és 1980 között 1058 ilyen gépet igényel. A jelenleg érvényes szerződés szerint 1973—1976. években 644 SZTB szövőgépet kapunk a Szovjetuniótól. A gépekhez öt ország — Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország és a Szovjetunió — szállítja az alkatrészeket, s e szállítmányok értékének megfelelően részül a kész termékből. Így a hároméves szerződés szerint a Könyvüipari Gépgyártó Vállalat mintegy 8 millió rubel értékben készít a géphez alkatrészeket.

Ganz Villamossági Művek — Elektroszila

Közös munka a műszaki fejlesztésben

Vállalatainknál, kutatóintézetünkönél mind több olyan eredmény születik, amelyek létrejöttében része van valamelyik szocialista országgal való együttműködésnek. A Ganz Villamossági Művek régen felismerte a szovjet együttműködés szükségességét, és a megvalósítás módjait is sikerült megtalálnia. Több szocialista országbeli, hasonló profilú gyárral épített ki többé-kevésbé szoros kapcsolatokat, ezek közül az egyik legreggibb a leningrádi Elektroszila gyárral kialakult együttműködés.

Szerződés és konkrét tématervek

A két gyár közötti kapcsolat 1953-ban kezdődött, 1959-ben pedig műszaki-tudományos együttműködési szerződést kötöttek, ami akkoriban ritkaságszámba ment. Az együttműködés azóta is erre a szerződésre épül, a kétvétenként kidolgozott részletes tématervek alapján. A jelenleg érvényes tématervek szerepel a meglevő nagy turbogenerátorok konstrukcióinak tanulmányozása és tökéletesítése, valamint a gyártásnál új technológiai folyamatok kidolgozása; emellett szerepelnek az együttműködési tervekben olyan feladatok is, mint a kifizetésre kerülő konstrukcióinak tökéletesítése és a gyártás szervezése, vagy a villamosgépek gyártásához szükséges új technológiai berendezések felhasználásával stb. A szerződés természetesen pontosan rögzíti azt is, hogy az egyes részfeladatok elvégzése melyik gyárnak a határára, s hogy a végrehajtásnak mi a határideje.

Az együttműködés kezdetben meglehetősen egyoldalú volt: a Ganz Villamossági Művek több, jól hasznosítható tapasztalatot vitt át szovjet partnerének, mint amennyit adni tudott. Így például a Ganz gyárban már évtizedes hagyományok alapján gyártott víz turbínás generátorok fejlesztéséhez döntő lökést adott az Elektroszila gyárban kialakított konstrukció tanulmányozása, majd a technológia részben átvétele, ami lehetőséget adott a gépmértek és ezzel a megvalósítható gépteljesítmények lényeges növelésére. Az új megoldással gyártott hidrogengenerátor elsőként a Tiszalóci Erőműben szereltek fel, majd rövidesen exportra is sor kerül.

Megawattban mért eredmény

A műszaki fejlesztésben még nagyobb eredményt hozott az, amikor az Elektroszila segítségével a GVM-ben bevezették a hidrogénhűtésű turbogenerátorok gyártását. A Ganz gyárban addig a saját konstrukciójú, max. 50 MW teljesítményű levegőhűtéses turbogenerátort gyártották, a nagy egységjeltesítmények iránti igény azonban — nemcsak nálunk, hanem világszerte mindenütt — szükségessé tette a hidrogénhűtésre való áttérést.

Ennek az új hűtési rendszernek alkalmazásával lehetővé vált a nagyobb teljesítményű egységek kihozatala is, mégpedig — az együttműködés segítségével — lényegesen rövidebb idő alatt, mintha a Ganz-nak saját magának kellett volna a hidrogénhűtési kikísérleteznie.

Az Elektroszila gyártól átvett típusussal szerzett tapasztalatok alapján és a Ganz saját fejlesztésű munkája eredményeként — az időnyereséget kihasználva — vált lehetővé a 400 és 200 MW-os turbogenerátorok megszerkesztése, amelyek ma már sorozatban készülnek, — a szerkesztők pedig már az 500 MW-os turbogenerátoron dolgoznak. A közösen kifejlesztett konstrukció egyébként még nagyobb — 1000 MW-os — turbogenerátor gyártását is lehetővé teszi.

S jelenleg gyártott turbogenerátorok rendelkeznek mindazon sajátosságokkal (a forgórészterekeselés közvetlen hidrogénhűtése, az állórészterekeselés közvetlen vízűtése), amelyek ma a világszerte ismert álló nagy teljesítményű turbogenerátorokat jellemzik. A Ganz által továbbfejlesztett forgórészűtési rendszer Hencsét nyugati cégek is megvásárolták, így a francia ALSTHOM és a svéd ASEA cég de felhasználta azt az Elektroszila is a TBBM-320-2 típusú 300 MW-os, a TH-1000-2 típusú 1000 MW-os turbogenerátorok kialakításánál.

A két gyár közötti együttműködésnek ugyancsak szemléletes példája a nagytel-

jesítményű szabadterű kivitelű hidrogénhűtéses szinkron kompenzátork fejlesztése. A Ganz gyár saját fejlesztésű legnagyobb típusa a levegőhűtésű 30 MVAR-os egység volt, a gyár azonban 45 MVAR-os szabadterű gépek szállítására kapott megbízást. Az Elektroszila az együttműködés keretében átadta 37,5 MVAR-teljesítményű típusának komplett műszaki dokumentációját és mindazon tapasztalatokat, amelyeket a továbbfejlesztésnél figyelembe kellett venni.

Mindezek felhasználásával, valamint az Elektroszila gyár konstruktorai által folytatott konzultációk alapján készült el a Ganz gyár 45 MVAR-os típusa. A Ganz gyár az új típus komplett műszaki dokumentációját átadta az Elektroszilának, és ezzel ismét lezárult egy olyan fejlesztési munka, amelynek mindkét fél energiát és időt takarított meg az együttműködés segítségével.

Kölcsönös tanulmányutak

Ha az együttműködés kezdeti időszakát meglehetősen egyoldalúnak jellemeztük is, ezért teljesen meglező volt az, Miután a GVM is régi hagyományokkal rendelkező gyár, az esetenkénti tanulmányutak itt járt szovjet szakemberek kezébe is több, náluk is jól hasznosítható ötletet, megoldást találtak a magyar gyárban.

Néhány példa a kezdeti időszakból: a GVM-ben a Kandó-villamosmozonyok fázisváltója forgórészének vízűtéses és állórészének olajhűtéses megoldását megfelelő adaptációval alkalmazni tudta az Elektroszila egyik itt járt szakértője. Sor került különféle technológiai eljárások dokumentációjának átadására, volt például olyan eset, amikor az Elektroszila alumíniumoxid ivoltó kamrák technológiai dokumentációját kérte tanulmányúti tapasztalatok alapján. A Ganz gyár az Elektroszila rajza alapján szerszámot készített, kikísérletezte a technológiát és a dokumentációt együtt átadta a szerzőknek, a mintadarabokat és az alapanyagot is.

1967-től a közvetlen együttműködésnek újabb lendületet adott a szakemberek állandó kölcsönös utaztatásának lehetősége. (A bevezetőben említett tématervek ezeknek az utazásoknak a pontos célját és időtartamát is rögzíti.) Évente mintegy 15 szakértő látogat a másik gyárba. Létrehozták a két gyár közös Műszaki Tanácsát, amelynek éventéket Leningrádban, illetve Budapesten sorra kerülő ülésén a gyárak vezetői is találkozhatnak.

A rendszeres találkozások, a személyes kapcsolatok szorosabbra fűződése, a szakértői termékeny tapasztalatcseré sok új és hasznos ötletet hoztak már létre. Az egyik szakértői látogatás alkalmával vetődött fel az a gondolat, hogy a turbogenerátorok állórészterekeselésének kapcsolkiesztéseiből az átvevő szigeteléseket az eddig használt porcelán helyett műanyagból (epoxigyantából) lenne célszerű gyártani. A műanyagoknak ugyanis is gyakorlatilag mindazon tulajdonságuk megvan (mechanikai és villamosági szilárdság, gázomórság, mérettartás), amelyek az átvevő szigeteléstől meg kell követelni, viszont kiküszöbölődnek a porcelán hátrányos tulajdonságai: törékenység és a tárolás és a szállítás folyamán, érzékenység és szerelőkör, kisebb ellenállás dinamikus erőhatásokkal szemben stb. Ezeknek a hátrányoknak a kiküszöbölése különösen a szovjet erősrámú ipar számára fontos, mindenekelőtt a nagy távolságokra történő szállítás és a nagy hőmérsékleti különbségek miatt.

A műanyagátvevő kifejlesztését az Elektroszila gyár által megadott műszaki feltételek alapján a GVM és a Villamosipari Kutató Intézet vállalta. Kétféle fejlesztési munka eredményeképpen megszületett az új, műanyagátvevő szigetelő, amelynek első próbadarabjait tapasztalatok alapján mintegy évi 200 darabot igényel jelentett be a szovjet fél, emellett pedig foglalkoznak az új átvevő títthoni alkalmazásával is.

A két gyár együttműködése jó példaként szolgálhat a szocialista gazdasági integráció szellemében kialakítandó szélesebb körű gazdasági—műszaki együttmű-